

PATAK MÁRTA

Fronthatáron

Szerkesztette: Györe Bori

scolar
pím

© Patak Márta, 2022

© Scholar Kiadó, 2022

Szerzőfotó © Pilar Safont Molinero, 2022

Borítókép © Illés Anna, 2022

Sorozatszerkesztő: Illés Andrea

Minden jog fenntartva. A mű egyetlen részlete sem használható fel, nem tárolható és nem sokszorosítható a kiadó előzetes írásbeli engedélye nélkül.

LEX HIGUITA

A futballt az anyatejjel szívtuk magunkba, de mindenes-tül, mondja, és nem néz rám, csak mosolyog sejtelmesen. Az útra szegezi tekintetét, kivár, hátha megdöbbenek, és gyors kérdésekre adott válaszával jöhet a folytatás, csakhogy én átlátok a szitán. Hagyom, hadd szedje össze a gondolatait, hadd vegye sorra a módszereit, hogyan tud elkábítani a meséjével, mire én majd elismerő nyelvcsettintésekkel nyugtázom, hogy milyen fantasztikus gyerekkora volt, és még annál is mennyivel jobb lett a folytatás. Túl fiatal hozzám, ezt egy villámgyors pillan-tással fölmeérem.

Színész vagyok, nem ismerhet, talán ha a nevemet mondanám, akkor rémlene neki a sajtóból, már ha olvas színházi híradást, azt nem nézem ki belőle, hogy színházba jár, amúgy sem vagyok tag az itteni társulatnál, szóval nem fenyeget a veszély, hogy lelepleződöm, úgy-hogy belemegyek a játékba. Lerobbant a kocsim, pont az utolsó pillanatban, nem volt más választásom, föl akar-tam jutni Pestre, a legkézenfekvőbb megoldást választot-tam. Ő vett föl a benzinkútnál, ahol bizony sorra leszólí-tottam az autósokat, megy-e valaki Pestre és fölvinne-e engem. Negyedikre sikerült.

Mennyi lehet, harminc-harminckettő? Saccra. Céges kocsí, bár felirat nincs rajta, vadonatúj, most váltott munkahelyet, szinte naponta jár föl Pestre. Ennyit elmondott egy szuszra bevezetésképpen, én meg csöndben konstata-lom, jó tudni, hátha még egyszer szükségem lesz rá. Szántód felé megyünk, lesz még egy kis dolgom a Diag-

nosztikán, jegyzi meg, miközben kikanyarodik a benzinkútról, aztán indulás.

Mintha sose jártam volna erre, úgy nézem ezt a félig még városi, de félig már mezei tájat. Vajon mi lehet ez a sárga épület? Olyan malomszerű. Malom, itt? Ennek utána kell nézmem. Nem hiszem el, hogyhogy eddig még sosem tűnt föl, pedig voltak nyararak, még bőven gimnazista korom után is, amikor egy hónapon keresztül naponta kétszer, jövetben is, menetben is elmentem előtte. És nem emlékszem rá. Persze, nyári diákmunkán voltam, hol érdekelt akkor engem a táj!

Hirtelen bekanyarodunk, fölocsúdok a felirat látán. Diagnosztika. Kaposvári Egyetem, Egészségügyi Központ. Hm. Biztos leletért jött, vajon a sajátja lehet?, morfondírozok magamban, amíg kiszáll, és bemegy. Nem vette ki a slusszkulcsot, tehát nem tart tőle, hogy meglépek az autójával. Ez mind felötlik bennem, miközben a parkolót szegélyező hársakat nézem, és eszembe jutnak a nyílegyenes nyárfasorok a földeken, ordítón kirínak a környezetükből. Pedig Somogy megyét teljesen ellepték az ültetvények. Irgalmatlanul gyorsan nőnek, a rendszerváltás óta talán már kétszer-háromszor is arattak velük, de legföljebb még kétszer telepítenek, aztán vége, és abba a földbe utána vethetnek akármit, ott fű sem fog nőni. Kizsigerelik teljesen ezt a vidéket. A gyors haszon reményében. Nem is szeretek rágondolni. És vajon miért nem csertölgyet telepítenek, ami itt megszokott? Vagy gyertyánt? Az akácra fűjtak, mindig azt hallottam, nem őshonos, azt akarják eltüntetni innen, a méhészek tiltakoznak, jogosan, a nyárfa meg kell az olaszoknak a papírgyártáshoz, hatalmas üzlet, kis befektetés, gyors haszon, undorító egy világ.

Meg is vagyok, jön vissza a fiatalember, kezében közepesen vastag feles boríték, már CD-re írják ki a leletet, nem olyan hatalmas lepedőkkel ballagnak kifelé a páciensek a CT-ről meg az MR-ről, mint régen. Régen?

Milyen régen? Hisz tegnapelőtt volt az is, csak én leszek mindjárt ötven, hah, még kimondani is sok, hát még nap mint nap szembesülni vele.

Sokáig nem szólalok meg, a fiú is hallgat, nyilván a CT-leletén vagy ki tudja, min jár az esze, én csak az igali templom láttán tennék egy megjegyzést, mindig lenyűgözött a méretével, vajon milyen lehetett, amikor még nem egy forgalmas főút szelte ketté a falut, van vagy húsz méter széles, hossza akár negyven is, de lehet, hogy tévedek, a tornya mindenesetre ránézésre is bőven megvan annyi. Barokk, neobarokk, mint a legtöbb templom erre felé.

Egy pillanat szinte, és már Bonnyánál járunk, akár a Maremma Toscana, Sylvia vidéke, most nem térhetek be hozzá, de gondolok rá, ott a zsákfaluban milyen lehet az élet, megszokott rendben zajlik, az biztos, az évszakok diktálják a rendet, az embernek csak alkalmazkodni kell hozzá. Tényleg a legszebb táj itt, ezek a hullámszórt dombok, az a punkfrizurás, metszett tarajú erdő ott a háttér legmagasabb dombján, amit odaátról, a Balaton másik oldaláról estéknként olyan sokszor figyeltem.

Nekem is edzésen kellene most lennem, jegyzi meg a fiú mellettem, közben ide-oda cikázik a tekintete, látom a faluszéli futballpályán adogató kölyköket, vissza is térhetünk kezdeti témánkhoz, gondolom, de nem szólalok meg. Direkt hagyom, hogy szenvedjen, gonoszság vagy sem, azzal, hogy fölvettem, még nem vagyok köteles végighallgatni egy futballmániás értekezését.

Anyám volt a mesterem. Ennyit mond, majd hatászünetet tart, én meg hirtelen nem is értem, mire gondol, annyira el vagyok foglalva a völgyhíddal. Ahogy közeledünk, egyre hátborzongatóbb érzés látni, mégis van benne valami lenyűgöző, impozáns, kecses, igen, még kecsesnek is mondhatnám, ha nem egy falu közepéből kellene bámulni, nem is értem, hogyan engedhették ezt ideépíteni, illetve pontosan tudom, erre sem szeretek

gondolni. Egy biztos, aki végezni akar magával, itt garantáltan megteheti.

Vajon lélektani szempontból van-e jelentősége, hogy ki milyen halálnemet választ? Biztos készült már erről is számtalan tanulmány. Aki szerelmi bánatban akar meghalni, az gyógyszert vesz be, esetleg iszik is rá, keserű méz effektus. Aki törvény elől menekül, az nyilván nem a kötelet, inkább a biztos halált választja, a mélybe veti magát, mintha eleve pokolra küldené a lelkét vezekelni. Aki önként a kötél mellett dönt, az lélekben bűnösnek ítéli magát, bármi legyen is a vétke, tettevel lakol a pusztá tényért is talán, hogy világra jött. Aki fölvész az ereit, az látványosan adja a világ tudtára, hogy milyen szenvedés volt neki az élet, aki meg egy csövön keresztül visszavezeti a kipufogógázt az autójába, az szeretné végre kifulladásig megtapasztalni, milyen is egy emberi élet. Ostobaság. Nem tudom, miféle elszántság kell ahhoz, hogy valaki átmásson ezen a ferde korláton, és leugorjon innen.

Most hagyta abba, ötvenegy évesen, amikor kiderült, hogy rákos. Mintha nem is nekem szánta volna, úgy mondja, maga elé, én meg beharapom az ajkamat, nem szólok rá semmit, fél szemmel önkéntelenül a kesztyűtartóra sandítok, ahová az imént becsúsztatta a leletet. Mondom, az anyatejjel szívtuk magunkba a futballmániát. Mióta az eszemet tudom, futballozok. Nyelek egyet, de még mindig nem kérdezek semmit. A szántóföldön két őz, tűnődöm, vajon hol jöhetett föl a múltkorában őz az autópályára. Legelészett, aztán valahogy betévedt. Nem lehetett könnyű leterelni. Majd otthon utánanézek. Kapus volt. A legrosszabb fajtából. Ezt persze nem én mondom rá, ő maga mondta magára, a legrosszabb fajtából vagyok. Szívesen lettem volna mezőnyjátékos, de az edzőm még ifi koromban rábeszélte, hogy maradjak a kapuban. A legfontosabb poszt. Hiába csatár a csapatkapitány, akkor is a kapus irányítja a többieket.

Veszprém megyét is elhagyjuk, átlépünk Fejér megyébe, amikor megszólalok, azt kérdezem, ő milyen poszton játszik, de a választ is mintha üvegbúrán keresztül hallanám, mint az addigi beszédét. Monoton, távoli, vízfolyásszerű darálás, erre mondják, hallgatom, mint molnár a malma zúgását vagy mint az eső kopogását, és közben a sarjadó őszi vetést figyelem. Martonvásár táblája láttán eszembe jut az óvodamúzeum, arról meg a pozsonyi árvaház, ami még most is árvaház, aztán Brunszvik Teréz kiseddóvója, miközben a fiú mellettem már egy kolumbiai kapusról beszél.

Lex Higuita, erre kapom föl a fejemet, pedig Beethoven halhatatlan kedvese jobban érdekelne, mint a lobbogó hajú kapus, aki a kilencvenes olasz vébén hajmeresztő dolgokat művelt a tizenhatoson kívül, afféle söprögetőt játszott, és állítólag az ő játékán fölbuzdulva kezdeményezte a FIFA, hogy a kapust is vonják be a mezőnyjátékba, ezentúl ne engedjék, hogy kézzel érjen a labdához, ha a csapattársai hazaadják neki a labdát, ellenkező esetben ugyanis közvetett szabadrúgás járna érte.

Anyám is ilyen volt... marha! Erre kapom föl a fejemet, pontosabban a fékezéstől hátra-, majd előrebillenek, és méltatlankodva állapítom meg, milyen félőrültek járnak az utakon, ez is azt hiszi, az Audijával mindent lehet. Az!, helyeselek, de közben összerándul a gyomrom, belegondolok, mi van, ha lesodor, át a másik sávba a kamion elé, az meg maga alá gyűr bennünket, mint a papír Jaguárt.

A fiú nyilván nem tudja, mire helyeselek, vagy ha tudhatná is, nem az audisra érti, mert az anyjával folytatja, én meg hátradőlök az ülésben, úgyszincs több látóval, Martonvásár után úgy besűrűsödik a forgalom a szélső sávban, hogy esetleg a kamionok feliratát meg rendszámtábláját böngészhetném, de az meg nem érdekel, két orosz kamionról azért szellemesen megjegyzem, hogy időbe fog telni, mire ezek Moszkvába érnek,

ha oda tartanak, de a határig is elég lesz eljutni nekik. Még a román rendszámú nyergesek pótkocsijának olasz rendszámán tűnődtem el, ez hogy lehet, egyszerre két náció felségjelével, de különösebben ennek a miértje sem érdekelt, úgyhogy átadtam magam a fiú meséjének. Közbeszólnom nem kellett, elég volt néha elismerően hümmögnöm, miközben a fiú áradozott az anyjáról.

Még sose hallottam, hogy egy fiú az anyja révén szeretett volna bele a futballba. A sztereotípiá szerint az apa hordja meccsre a fiát, kiskorától fogva, és minden igyekezetével azon van, hogy remek futballistát neveljen belőle, egyedüli reménysége a fia, hátha neki majd sikerül, és a fociban is megvalósítja, amit ő nem vitt véghez életében, a korlátnak dőlve szurkol, mikor a fiánál a labda, és szidja a bírót a meccseken, hogyha a csapatuk ellen ítélt. Na de hogy egy nő, egy anya hordja magával a saját meccsére a fiát! Nem mintha kifogásom lenne ellene, csak kicsit furcsállom. Az apja biztos nem, hopp, éppen erről beszél, az apja is futballozik, még most is, de elváltak, úgyhogy kiskorától az anyja nevelte, na, ez akkor nem jött be.

Elképzelem az anyját, amint ki-kisandít a kapuból, nem rosszalkodik-e a gyerek a pálya szélén, de a fiú megint rám cáfol, mintha olvasna a gondolataimban. Anyám annyira együtt élt a játékkal, hogy amikor meccs után az öltözőben tárgyalták az eseményeket, sokszor az edző vagy a csapattársai figyelmeztették, menjen már ki, nehogy elfeledkezzen a gyerekről, anyám akkor ezerrel rombolt ki, így mondta, ezerrel rombolt ki, át se öltözött, én meg már ott rugdostam a labdát az üres kapuba. Nagy lendülettel beállt, én meg se vártam, amíg elhelyezkedik, rögtön rálöttem. Amíg kisebb voltam, az ötösről, nagyobb koromban meg már a tizenegyes pont-ról. Nem kímélt, folyton kritizálta a lövőtechnikámat, sokkal szigorúbban, mint az edzőm, néha persze dicsért is, nehogy elvegye a kedvemet.

Higuita a példaképe. Nekem is. Százszor megnéztük a vébé videófelveleiteit, anyám nem tud betelni vele. A kolumbiai kapus, ha úgy látta jónak, saját magát indította, akkor még kézzel is maga elé tehetette a labdát, megindult vele, és valahol az ellenfél térfelén tudták esetleg megállítani, ott is szabálytalanul. Örület, hogy miket művelt. Szétcselezte a védőket, vitte a labdát, amíg föl nem vág-ták, ha meg passzolt, akkor hajszálpontos volt, nem rajta múlt, ha nem lett gól belőle. Lehet, hogy többször is megcsinálta, én egyszer láttam, hogy kivédte a tizenegyest, aztán ugyanazzal a lendülettel ment is a labda után, ne-hogy ellenfélhez kerüljön, és vitte is, amíg el nem ka-szálták. Vagy amikor páros lábbal, de talppal védett! Azt nem felejttem el. Azt próbálgattam én is, kértem anyá-mat, hogy cseréljünk helyet, rúgja fölém, de akkor meg mindig ösztönösen kézzel nyúltam a labdáért. Anyám se tudta megcsinálni. Erre születni kell.

Na, már csak ez hiányzott!, szólalok meg, az érdi le-hajtónál beállt a forgalom. A fiú értetlenül néz rám, ta-lán azt hiszi, nem élvezem az utazást, vagy még mindig Higuitánál jár. Most akár malmozhatunk is, jegyzem meg, erre benyomja a rádiót, nyilván a közlekedési hí-reket várja, de reklám megy, társadalmi célú hirdetés a magyar kormány megbízásából, én az első mondat-hangsúlytól rosszul leszek. Fogalmam sincs, miről szól, de ugyanaz a nyávogó-éneklő intonálás, mint a gagyi szinkronoknál, borsózik tőle a hátam. Már a nyelvemen van, hogy nem lehetne elkapcsolni innen, aztán elhara-pom a nyelvemet, végső soron én csak egy stoppos va-gyok ebben az autóban.

És akkor történik valami, máig nem értem, hogyan, a Rákellenes Liga hirdetése következik, a fiú erre úgy elkezd zokogni, hogy a kormányra dől, és képtelen ab-bahagyni. Tehetetlenül nézem, próbálok az eszére hat-ni, gondolja meg, itt állunk a forgalomban, bármelyik pillanatban gázt kell adni, ilyen állapotban hogy akar

vezetni, elhiszem, hogy fáj, ami az édesanyjával történt, bár fogalmam sincs, mi történt vele, nyilván az ő leletét hozza, akkor pedig kemoterápiát kap. Semmi hatás. Rázni kezdtem a karját, hátha az segít, de nem, csak bőg, mint az árva szamár, én meg, magam sem tudom, hogyan, fogom magam, kipenderülök az autóból, kinyitom a vezetőülés felőli ajtót, és erélyesen ráparancsolok, hogy azonnal üljön át az anyósülésre, majd én vezetek, nem hagyom ilyen állapotban vezetni. Ki sem lát a könnyei alól. Nem ellenkezik.

Méterenként araszolva, de megindul a forgalom. Jó negyedóra beletelik, mire a fiú meg tud szólalni. Miért? Miért pont neki kellett így járni, mikor egész életében sportolt, a futball volt a mindene, és most tessék, milyen igazságtalan az élet, folyton azt hallottam tőle, egészségesen kell táplálkozni, sokat kell mozogni a friss levegőn, ez a titok, ez, édesanyám, és úgy látszik, néha ez is kevés. Én ezt nem bírom elviselni. Nem halhat meg az én anyám! Szüksége van rá a szeniorválogatottnak! Hogy nem lehet ezt megérteni?

Elképesztő dolgokat hordott össze ez a fiú. Hagytam, hadd jöjjön ki belőle, ami ki akar jönni. Láthatta rajtam, hogy figyelek, minden fékezés után együtttérzőn rajta felejtettem a tekintetemet. Anyakomplexus. Nem bír meglenni az anyja nélkül, nála idősebb nők kapcsolatát keresi.

Van egy hatodik érzékem a férfiakhoz, azonnal kiszagolom, ha gyámolításra szorulnak, ha a nőtől remélnék segítséget. Imádom ezt a gyenge fajtát. Kiváló szerepet kínálnak, eljátszhatom, hogy anyáskodok fölöttük. Most is ezzel kecsegtetett a helyzet, és én nem is hagytam kihasználatlanul. Mozdult a kezem, amint megálltunk, egy bizonyos ponton túl pedig már nem csak a tekintetemmel, hanem a kezemmel is cirógattam a fejét, aztán az arcát, észrevétlenül odahúztam magamhoz, és abban a pillanatban jöttem rá, mibe keveredtem, ezen moso-

lyognom kellett. Szép, mondhatom! Amália, látom, elemekben vagy, de csak ennyi volt, a hanggal nem is törődtem, egy gondolatvillanás volt csupán az egész.

Budaörshöz közeledtünk, sávváltáskor oldalra pillantva magamban megállapítottam, ez a hegy is olyan nekem, mint Toponárnál az a sárga épület, ki tudja, hány ezerszer elmentem mellette, mégsem tűnt föl eddig, milyen különös formája van, mintha lefaragták volna a felét, az biztos, hogy ember műve, nyilván valamit bányásztak az évszázadok folyamán, aztán visszahódította magának a természet. Ez mind átfutott az agyamon, miközben haladtunk befelé.

Mire Kelenföldre értünk, addigra a fiú már egészen megnyugodott, és ebben nem kis részem volt.

Holnap találkozunk. Annyira kell nevetnem, magamon persze, meg az egész helyzeten, nem is tudom, mit várok ettől a fiútól, jószerivel anyja lehetnék, azt se tudom, hogy hívják, Zolira emlékszem, Higuita Zoli, így írtam be a számát a telefonomba, annyit beszélt erről a kolumbiai kapusról, hogy megnéztem, kicsoda. Nagy fölfedezés, hasonlítunk egymásra, talán ezért is vett föl, a hajam miatt, talán elképzelt engem is a pályán, ahogy szöktetem magamat, és lobog utánam a sörényem, miközben feltartóztathatatlanul viszem a labdát az ellenfél kapuja felé. Lex Higuita. Ha ez a fiú bejön, akkor nekem mást fog jelenteni a FIFA terminusa, az egyszer szent. Még ha a beteg édesanyja helyett anyja leszek is akár.

TARTALOM

Lex Higuita	7
Rozika, magát megbuktatom	16
A Valbanera gőzös és a dédapám története	20
Karvaly	38
Kardok Kettese	44
A mozdonyvezető nemrég nősült	48
Adventi történet	54
Fronthatáron	60
Rend a lelke	64
Most válok tőletek	76
Installációk	88
Greetings from Aleppo	96
Ferike tulipánt locsol	102
Rudi, a sirásó	107
Jó mélyre, jó mélyen	114
Idő kérdése	120
Soha, sehol, senkinek, semmit	126
Visszaszámlálás	139
Várakozás piros lámpánál	149
Ralf	155
(Ön)életrajz	164

A SCOLAR PRÍM KÖTETEI

**FENYVESI
OTTÓ**

Paloznak overdrive

scolar
prm

**VÖRÖS
ISTVÁN**

Nem ti kussoltok

scolar
prm

**WIRTH
IMRE**

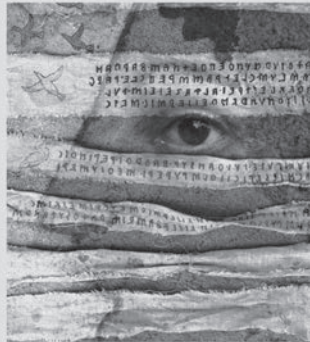
Úgy járkálsz, mintha lenne otthon

scolar
prm

**MOLNÁR
KRISZTINA RITA**

Hosszú utazás

scolar
prm

Köszönjük, hogy a Scolar Kiadó könyvét választotta.
Iratkozzon fel hírlevelünkre a www.scolar.hu honlapon,
vagy keressen minket a [facebook.com/scolarklub](https://www.facebook.com/scolarklub) oldalon!

Scolar Kiadó, 2022
1016 Budapest, Piroska u. 13.
telefon: +36 1 466 7648
scolar@scolar.hu; www.scolar.hu

Felelős kiadó: Érsek Nándor
Felelős szerkesztő: Illés Andrea
Szerkesztette: Györe Bori
Borítóterv: Papp Rita
Tördelés: Kósa Csilla
Korrektor: Török Mária

ISBN 978-963-509-584-1
ISSN 2939-5836

Nyomta és kötötte: Gelbert Eco Print Kft.
Felelős vezető: Gellér Róbert ügyvezető